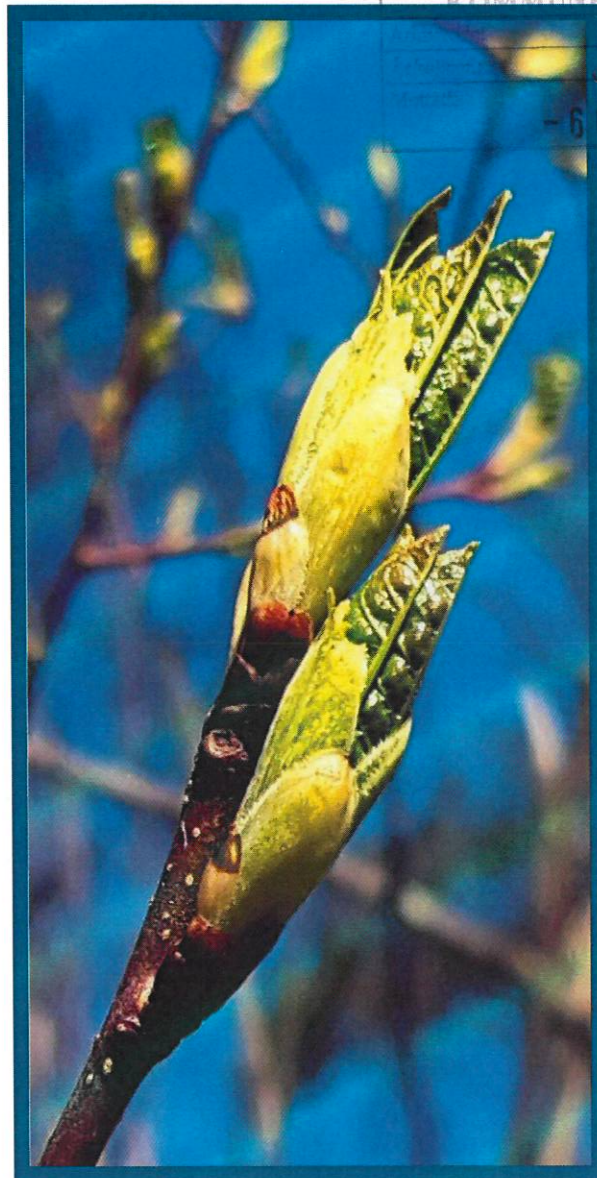

Opplæring i norsk og samfunnsfag for voksne innvandrere – Måsøy kommune

MÅSØY KOMMUNE	Arkiv: Sentralarkiv
A02 20/660	Journalnr.: 4024/20
- 6 OKT 2020	Gradering:
	Saksbeh.: REA

”Årsrapport” 2016-2019

Innhold

Innhold.....	2
Innledning.....	3
”Oppgaver” for opplæring i norsk og samfunnsfag for voksne innvandrere i Måsøy kommune.....	4
Opplæring norsk og samfunnsfag for voksne innvandrere Måsøy kommune- noen tall.....	6
Leder har ordet.....	7
Tanker og fakta om opplæringen.....	8
Hvem er målgruppa hvem omfattes av introduksjonsloven.....	9
Kommunens ansvar	10
Læreplan, timetall med mer	11
50 timer samfunnsfag	12
Fritak.....	12
Obligatoriske prøver	12
Litt om økonomi.....	13
Tanker- veien videre	15
Integrering og ”BOLYST”.....	17
Rammebetingelser – introduksjonsloven - revideres –ny lov innføres 01.01.21	18

– ”OPPLÆRING i norsk og samfunnsfag VOKSNE INNVANDRERE”

Bakgrunn

De fleste innvandrere som kommer til Norge har behov for å gå på norskkurs. De har forskjellige rettigheter og/eller plikter til opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter oppholdsgrunnlag, botid og alder. Introduksjonsloven bestemmer hvem som har *rett og plikt* eller *plikt* til opplæringen. Retten til gratis opplæring begrenses av alder, max. 3000 timer og tidsfrister. Plikten er knyttet til ulike krav til norsk og samfunnskunnskap ved søknad om permanent opphold. Introduksjonsloven gir også regler for fritak fra plikten.

Kommunen har plikt til å tilby undervisning overfor fremmedspråklige innbyggere som utløser denne retten. (Se mer informasjon i denne rapporten).

Vi ser det også meget viktig at innvandrere til kommunen fra EØS-/EFTA-området får tilbud om opplæring, av hensyn til trivsel, tilhørighet – INTEGRERING OG BOLYST i lokalsamfunnet (og i Norge) Dessuten har flere av disse bosatt seg i kommunen, kjøpt hus og fått familie/barn.

OPPLÆRING I NORSK OG SAMFUNNSKUNNSKAP

Målet for opplæringen i norsk og samfunnskunnskap er at deltakerne skal kunne nå et ferdighetsnivå i norsk som setter dem i stand til å bruke, eller bygge videre på sin kompetanse i utdanning, arbeid og samfunnsnivå for øvrig. I tillegg skal opplæringen beskrive og forklare viktige trekk ved samfunnet og informere om rettigheter, plikter og sentrale verdier. Nøkkelord er INTEGRERING! Sosial inkludering og aktiv deltagelse i samfunnet. Vi arbeider aktivt med dette.

Opplæringen reguleres av *Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere*, som er en forskrift til **introduksjonsloven**.

De siste årene har vi hatt deltagere fra 10 ulike land og med svært ulike bakgrunner og læringsnivå- fra analfabeter til høyt læringsnivå. Halvårlige registreringer der vi skal registrere de som har deltatt mer enn en time viser de siste årene at det har vært fra 25-37 ulike deltagere i denne type registreringer. Av de som er der mer fast er det fra 8-17 deltagere.

Måsøy kommune tilbyr undervisning 2-3 ganger i uken (hovedsakelig på kveldstid); i tillegg til veiledningsbasert nettkurs. Har tidligere hatt to undervisningssteder. Det tilbys i gjennomsnitt 10-16 timer pr uke. Kommunen ivaretar slik sitt ansvar sin PLIKT mht timetall mht opplæring i norsk og samfunnsfag for voksne innvandrere jfr INTRODUKSJONSLOVEN.

Det blir avholdt avsluttende prøver/eksamener i norsk (skriftlig og muntlig) og samfunnsfag. Noen av disse avholdes nå i Havøysund; andre for eksempel ”norsk muntlig i gruppe” der har vi samarbeid med Alta voksenopplæringscenter, da dette er mest formålstjenlig både mht kvalitet og økonomi.

”Opplæring for voksne innvandrere” i Måsøy har 1 ansatt i 100 % stilling.

Pr. 2019/2020 – fordeler stillingen seg slik 67,5% undervisning 20% administrasjon og 12,5% annet.

Denne rapporten omhandler i hovedsak det ovenfornevnte mer spesifisert /detaljert. I tillegg til annet som er nødvendig at det blir belyst. Rammebetingelser, lover, ansvarsområder, kommunens ansvar/plikt, deltagergrupper og mer.

Det er ikke tradisjon pr. i dag hos alle opplæringsentre å skrive slike rapporter selv om det er formålstjenlig. Dette er den første våres, og den vil utvikles i årene fremover.

Det har selvsagt tidligere blitt levert kortfattede årsmeldinger for hver ramme til kommunens totale årsmelding dessuten til kommunens økonomiplaner.

Jeg har i tillegg sett nødvendigheten av å komme med utfyllende informasjon da det viser seg at mange ikke innehar nødvendig kunnskap om dette området ”OPPLÆRING I NORSK OG SAMFUNNSKUNNSKAP FOR VOKSNE INNVANDRERE”.

Noe vil nødvendigvis komme igjen flere ganger i denne rapporten.

"Oppgaver" for opplæring i norsk og samfunnsfag for voksne innvandrere i Måsøy kommune.

- Holde seg oppdatert på gjeldende lover og regler i **INTRODUKSJONSLOVEN**, og annet som omhandler området "opplæring i norsk og samfunnsfag for voksne innvandrere".
- Delta på konferanser bla lederkonferanser og kurs for dette området.
- Utvikle en god organisasjon/område/tilbud. Med LEDELSE FOR KVALITET i opplæringstilbudet vårt. JFR. Organisasjonskultur, ledelsesutøvelse, individuell adferd...
- Være seg bevisst "Kjennetegn ved organisasjonskulturer som gir gode læringsmuligheter "(4x R for ledere)
- Være seg bevisst hva undervisning av VOKSNE INNVANDRERE innebærer og hvordan det skiller seg fra læring hos f.eks barn og ungdom i grunnskole. jfr "Læring og livsalder" og læringsfremmende undervisning.
- Informere om rettigheter, plikter, muligheter og tilbud for voksne i henhold til **introduksjonsloven**.
- Informere om kravene til norsk og samfunnskunnskap for permanent oppholdstillatelse i utlendingsloven og til statsborgerskap i statsborgerloven.
- Gi veiledning om andre typer opplæring, hvor søke osv.
- Gi veiledning om mulige arbeidsplasser.
- Gi veiledning om hva som finnes av lokale kultur og aktivitetstilbud med mer.
- Gi veiledning om tannhelsetjenesten, legetjenesten bla hvor lokaliteter osv.
- Gi generell hjelp til å finne kontaktpersoner og komme i kontakt med det de trenger ut fra sine "behov" kommunalt, fylkeskommunalt og statlig.
- Vurdere retten til ulike opplæringer for den voksne søkeren
- Gi veiledning hvor søke hjelp til realkompetansevurdering/ "å konvertere utdanning fra eget land til norske standarder" jfr søknad om arbeid og videre skole.
- Utarbeide diverse skjema /søknadskjema mfl.

- Administrere søknadsprosess: Gjennomføre "inntakssamtaler", kartlegge, vurdere og teste som grunnlag for "inntak" og nivå plassering på norskkurs.
- Registrere krav, vedtak, timer i NIR
- Organisere **og gi opplæring** 550 timer norskopplæring og opplæring /og eventuelle kurs i 50 timer samfunnskunnskap på språk deltakerne forstår.
- Administrere og arrangere statsborgerprøven og prøve i samfunnskunnskap på ulike språk i samarbeid med annet opplæringsenter. Jeg administrerer og gjennomfører nå prøven i kommunen (vi samarbeider her med Alta).
- Administrere prøve i norsk (muntlig og eller skriftlig) i samarbeid med annet opplæringsenter. Fra 2020 skal vi gjennomføre den skriftlige delen her (vi samarbeider med Alta) (litt forsinkelse grunnet Covid-19).
- Fatte ulike formelle vedtak ut fra INTRODUKSJONSLOVEN, herunder søknad/vurdering/vedtak om fritak fra plikt til opplæring i norsk og eller i samfunnskunnskap.
- Skrive ut deltagerbevis for gjennomført opplæring i norsk og samfunnskunnskap.
- Vurdering av søknader ang fritak fra undervisning og eller fritak fra eksamener i norsk og samfunnsfag.
- Elevene får informasjon bla påminnelser om tidspunkter mht norsk og samfunnsfag opplæringa, endringer, ferier med mer via email og eller sms (også tlfon til enkelte)
- Informere/samarbeide med ulike etater i kommune /bla utdanningsetaten og bedrifter; bla ang arbeids-behov/ønsker fra kandidaten/hva finnes av arbeid (også motivere for oppstart av bedrift), gi kommunen melding om hva trenges av utstyr/materiell/rom også kontor plass til planlegging og gjennomføring av opplæringen, psykisk/fysisk helse, ulike arenaer/tilbud både mht arbeid og fritid som kan gi best mulig integrering, trivsel og "BOLYST".
- Generell god og formålstjenlig informasjon til deltagerne og andre, i den sammenheng i gang med planlegging og utforming av enkel nettside/brosjyrer ol.

”Opplæring i norsk og samfunnsfag for voksne innvandrere

- Måsøy kommune” i tall

Dette punktet er under utarbeidelse og vil være mer formålstjenlig/gi bedre bilde ang ”vårt tilbud” i kommende årsrapporter.

	2020	2019	2018	2017	2016
Besøkende, kontakt selv eller via andre. Telefoner/epost til adm/undertegnede		34	37	53	40
Inntakssamtaler /søknader/”opptak” til norsk og samfunnsfag opplæring . Fornyng av vedtak		7	10	12	17
Veiledning/informasjon til søknader til grunnskole/videregående (losa)		2	2		
Deltakere på kurs i 50 timer samfunnskunnskap Kurs i 50 timer samfunnskunnskap gjennomført på antall språk (via lærebøker og internett vox på ulike språk). Ellers en del av norskopplæringen både muntlig og skriftlig.	7	6	14	13	17
Prøver i samfunnskunnskap (på ulike språk, inkludert på norsk)		2	3	3	
Statsborgerprøven –finnes bare på norsk		4	3	1	
Norskprøve muntlig		2	4	4	
Norskprøve skriftlig Høst 2020 –I Havøysund utsatt oppstart pga covid 19	2 (3)			1 Alta	2 Alta
Søknader om fritak fra plikt til opplæring norsk og samfunnskunnskap	2	0	0	0	0
Søknader om fritak fra plikt til norsk og samfunnskunnskap -eksamener	2	0	0	0	0
Samtaler /veiledning (om å søke videregående annen opplæring og/eller realkompetansevurdering, og veiledning om annen utdanning)		4	3		
Plasserings”tester”/ for voksne Ved samtaler/prøver – gjøres fortløpende	Alle deltag.	Alle deltag.	Alle deltag.	Alle deltag.	Alle deltag
Deltatt mer enn en time (dette innrapporteres til fylket en gang pr år for 1. og 2. halvdel)		29/21	37/35	35/37	30/19
Antall ”rett og plikt” deltagere		2 (3)	5	8	5
”Plikt” (fått tilbud ikke alle deltar)		8 (8)	6	10	11
Andre (eøs... deltagere Deltar når de har mulighet mht arbeid ol		7	9	12	10

Den ansvarlige/adm.- leder har ordet

"Servicesenteret/opplæringscenteret"

Måsøy opplæringscenter for "opplæring i norsk og samfunnsfag for voksne innvandrere" ivaretar inntak og opplæring av voksne innvandrere i norsk og samfunnsfag på ulike nivå og fra ulike land.

DETTE I HENHOLD TIL INTRODUKSJONSLOVEN

Det er **Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere** som er lovgrunnlaget for norskopplæring for innvandrere. Loven er under revidering.

"Nivå"

Vi ivaretar og gir opplæring i norsk og samfunnsfag til alle "voksne innvandrere"; fra nybegynnere (også analfabeter) til høyere nivå (B1-C1) på ulike spor.

Fra "ulike land".

Søkerne/deltagerne har kommet /kommer fra ulike land i og utenfor EU/EØS.

Blant andre Thailand, Russland, Litauen, Kroatia, Portugal, Brasil, Ukraina, Brasil, Tyskland, Nederland, Egypt, Estland, Israel, Canada, Armenia, Polen, Bulgaria, Ukraina mfl.

Skoleåret 2017/2018 var 12 land representert. De fleste i 2017/2018 kom fra Portugal, Litauen og Thailand.

Måsøy "opplæringscenter i norsk og samfunnsfag" for voksne innvandrere" tilbyr blant annet

- Behandling av "søknader" iht introduksjonsloven; inntak, permisjoner, nivåtester, fritakssøknader fra rett og plikt opplæring/eksamener og mye mer.
- Opplæring norsk og samfunnsfag for voksne innvandrere (fra lavt til høyt nivå)
- tilrettelegging og gjennomføring av prøver/eksamener i norsk (muntlig og skriftlig) og samfunnsfag også statsborgerprøve.
- Gi informasjon og veiledning i vid utstrekning (se andre steder i rapporten)
- Veiledning/ informasjon og hjelp til søknader til annen opplæring opplæring, bla 1. år Løsa, og ellers andre steder i fylket (Alta , Honningsvåg, Hammerfest...).

Undertegnede har lang erfaring/realkompetanse med dette arbeidet, helt fra kommunene fikk pålagt ansvaret om slik opplæring, tilbake til 1990 tallet.

AV AKTUELL UTDANNELSE FOR DETTE OMRÅDET HAR JEG UNDERTEGNEDE:

- Er utdannet adjunkt med opprykk.
- Er utdannet innen administrasjon og ledelse (30 studiepoeng +)
- Har grunnfag norsk +
- Sosial og spesialpedagogisk utdanning (75 studiepoeng)
- Flere aktuelle kurs gjeldene opplæring og administrasjon
- Lederkurs mht dette området, deltar også på pågående "kurs mht dette"

Mange år(40) med realkompetanse både som lærer i grunnskole og lærer for "opplæring i norsk og samfunnsfag for voksne innvandrere fra tidlig på 2000 (slutten av 1990) tallet".

Jeg har arbeidet frem tilbudet kommunen har gitt/gir til denne målgruppa. Dette på oppfordring fra kommunen/ ved ledere i oppvekst og kultur. Jeg har fått beskjed/lovnad på å arbeide med dette.

Slik det er pr. nå fungerer det godt.

Jeg har bygget opp dette tilbudet i Måsøy kommune sammen med oppvekstledere, Vi har kommet frem til den modellen vi har pr i dag som ser ut til å fungere best mht til denne undervisningen. Viser seg at en FLEKSIBEL modell som ivaretar de fleste utfordringer og behov bla gjeldene skole arbeid er den beste og fungerer best for vår kommune. Dette er et levende område som EVALUERES OG JUSTERES FORTLØPENDE til beste for brukerne og kommunen.

På nittitallet/tidlig 2000 tallet bestod arbeidet i hovedsak av undervisning i norsk og samfunnsfag. Men som de fleste som arbeider innen dette feltet og som "bryr seg" får en innblikk i mange skjebner. Arbeidet/innsatsen må settes inn på flere felt/arenaer i tillegg til hovedmålet som er utvikle gode norsk og samfunnsfagkunnskaper som på sikt kan føre til integrering og "BOLYST". En blir i tillegg en slags koordinator, den som får info og når det trengs og etter behov kanalisere/setter over til ulike andre etater, spesialister, kontaktpersoner, bedrifter både lokalt og nasjonalt. Det er absolutt ikke noen konflikt i dette. Viktig å se hele mennesket i en opplærings situasjon, for å gi /ta mot læring.

Det kan være hjelp til å se etter

- Bosted
- Arbeid
- Helse (lege, tannlege, andre spesialtjenester..)
- Politi
- Vanskelige familieforhold (krisesenter eller annen hjelp)
- Videre utdanning, kurs med mer
- Fritidstilbud/kultur

Som tidligere nevnt en viktig oppgave også å informere om rettigheter, plikter og muligheter.

En annen arena det har vært satt inn ressurser/arbeid på er; Informasjon, og å prøve å få til et samarbeid mellom opplæring, deltagerne og de ulike aktuelle arbeidsplassene.

Noen av arbeidsplassene har vært velvillige, andre vanskeligere; noen har endatil gitt beskjed til deltagerne om å velge mellom arbeid eller opplæring.

Har gjennom årene vært gjort en del forsøk på å skape "møteplasser" i lokalsamfunnet.

Også i samarbeid med andre kommuner.

Noe kan nevnes, Internasjonale matrettskvelder, språkkafeer med mer.

God kommunikasjon, informasjon og "ta vare på i vid forstand" er uvurderlig i det viktige arbeidet med å skape best mulig trivsel, integrering –"BOLYST".

"Senteret vårt" gir som sagt også generell informasjon hvor de kan henvende seg videre om annen type voksenopplæring som ikke er berørt av INTRODUKSJONSLOVEN -og opplæring i norsk og samfunnsfag for voksne innvandrere.

Vi er også behjelpelig med informasjon om hvor de kan henvende seg med andre vurderinger for eksempel av utenlandsk utdannelse og de ulike valgene som må tas for å oppnå en ønsket sluttkompetanse, dette sammen med andre aktører som NAV og på fylkesnivå.

I det daglige arbeidet med "deltagerne" er jeg bevisst på å jobbe etter kommunens verdier og målsettinger; bla brukerorientering - redelighet - engasjement og respekt.

Hvem er så søkerne/deltagerne i opplæring i norsk og samfunnskap for voksne innvandrere i Måsøy kommune.

Voksne personer med innvandrerbakgrunn er vår målgruppe.

Hvem er omfattet av ordningen - jfr. INTRODUKSJONSLOVEN

- Innvandrere mellom 16 og 67 år har "rett og plikt" til 600 timer opplæring i norsk og samfunnskunnskap dersom de har en oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse § 17
- Familiegjenforente med disse og familiegjenforente til norske og nordiske borgere
- Medlemmer av barnefamilier og enslige mindreårige med begrenset oppholdstillatelse i påvente av dokumentert identitet
- Arbeidsinnvandrere fra land utenfor EØS-/EFTA-området har "plikt" til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap

At man har rett til opplæring, innebærer at man får opplæringen gratis. Personer som på grunn av sin oppholdstillatelse fikk rett og/eller plikt til opplæring før 1. januar 2012, har fortsatt rett og/eller plikt til 300 timer opplæring.

Kommunen har plikt til å tilby undervisning overfor voksne fremmedspråklige innbyggere som utløser denne retten.

- DE med "RETT og PLIKT"
- De med "RETT" (svært få nasjonalt)
- De med "PLIKT"

Innvandrere fra EØS/EFTA (disse er kommunen "ikke pliktige etter loven" å gi opplæring).

De omfattes ikke av INTRODUKSJONSLOVEN.

Måsøy kommune tilbyr også disse å delta/få opplæring sammen med det eksisterende tilbudet/gruppene dersom det ikke går utover tilbudet til de som omfattes av introduksjonsloven.

Jeg/oppvekstledere m/flere ser det altså meget viktig at innvandrere til kommunen fra EØS-/EFTA-området får tilbud om opplæring, av hensyn til å kunne fungere godt mht språk, kultur kunnskap om Norge både lokalt og nasjonalt; er med på å skape trivsel, tilhørighet – INTEGRERING OG BOLYST i lokalsamfunnet (og i Norge) Dessuten har flere av disse bosatt seg i kommunen, kjøpt hus og fått familie/barn.

Sett i lys av dette er det svært viktig at også denne gruppa får tilbud om norsk og samfunnsfagopplæring for voksne innvandrere.

Dette har det vært bred enighet om i Måsøy kommune.

- **DE med "RETT og PLIKT"**

Denne gruppa får kommunene tilskudd for (grunntilskudd og persontilskudd).

Gruppa varierer selvsagt i antall (dette kan skje fortløpende på ulike tider i året jfr. fra og tilflytting).

Kommer en under et visst antall deltagere (3) utløses det lav sats 194 300 kr pr år (2020 tall),

Kommer en over et visst antall deltagere (4-150 personer) utløses det høy sats 589 000 kr pr år (2020 tall)).

Som en ser er det stor forskjell på de ulike satsene.

Ved tilflytting/fracflytting reguleres altså dette tilskuddet.

Måsøy kommune har i flere år fått høy sats. 2019 og inneværende år har vi fått lav sats. Dette kan som skissert forandre seg plutselig og da vil tilskuddet bli øket/justert. Undertegnede har derfor påpekt at kommunen bør sette av i fond ved år med overskudd til slike endringer.

Men som jeg skisserer/viser i rapporten er det ikke slik at kommuner vanligvis går i overskudd, eller i 0 på dette området selv om Måsøy har gjort det noen år.

Det er ikke noe som tilsier at dette tilbudet skal være selvfinansierende.

- **De med "RETT"** (svært få nasjonalt)

Disse får også kommunene tilskudd for (Måsøy kommune har ingen i denne gruppa)

- **De med "PLIKT"**

Denne gruppa **MÅ** kommunene tilby norsk og samfunnsfagopplæring. Men kommunene får ikke tilskudd for denne gruppa. Noen kommuner tar betaling pr time hos deltageren. (Det vises deltagerfracfall ved en slik ordning hos enkelte kommuner).

- **Innvandrere fra EØS/EFTA**

Disse er kommunen "ikke pliktige etter loven" å gi norsk og samfunnsfagopplæring.

Kommunene får heller ikke tilskudd til denne gruppa.

Vi i Måsøy kommune tilbyr også disse å delta/få opplæring sammen med det eksisterende tilbudet/gruppene (se grunner til dett ovenfor).

Måsøy "opplæringsenter" for "opplæring i norsk og samfunnsfag for voksne innvandrere" ivaretar som nevnt tidligere i rapporten inntak og opplæring av voksne innvandrere i norsk og samfunnsfag på ulike nivå og fra ulike land.

"Nivå (og spor)"

Vi ivaretar og gir opplæring i norsk og samfunnsfag til alle; fra nybegynnere (også analfabeter) til høyere nivå (B1-C1).

Deltagerne på større sentre deles inn i ulike spor og klasser/grupper.

Bla Oslo har mulighet til å tilby spordifferensierte kurs på alle nivå, også til betalende søkere.

Spor 1 (Søkere med lite eller ingen skolebakgrunn) **Spor 2** (Søkere med en del skolebakgrunn) **Spor 3** (Søkere med god skolebakgrunn)

Måsøy kommune registrerer også spor, men driver nivåbasert undervisning i en gruppe.

Det hender jeg er nødt til å dele gruppene og ta ut litt ressurser til dette.

Fra "ulike land".

Søkerne/deltagerne har kommet /kommer fra ulike land i og utenfor EU/EØS.

Blant andre Thailand, Russland, Litauen, Kroatia, Portugal, Brasil, Ukraina, Brasil, Tyskland, Nederland, Egypt, Estland, Israel, Canada, Armenia, Polen, Bulgaria, Ukraina mfl. Skoleåret 2017/2018 var 12 land representert. De fleste i 2017/2018 kom fra Portugal, Litauen og Thailand.

§ 18. Kommunens ansvar for opplæring i norsk og samfunnskunnskap til voksne innvandrere

NB! NY INTRODUKSJONSLOV - Introduksjonsloven blir endret med virkning fra 1.1.21

Det er kommunen der den enkelte bor som har plikt til å gi opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Dette gjelder også personer med oppholdstillatelse som oppholder seg i kommunen på asylmottak i påvente av bosetting i en kommune (Måsøy kommune har ikke pr i dag tatt i mot asylsøkere).

Kommunen skal så snart som mulig og innen tre måneder etter folkeregistrering i kommunen, eller at krav om deltakelse blir framsatt, sørge for tilbud om opplæring i norsk og samfunnskunnskap i henhold til § 17 for personer som er bosatt i kommunen eller bor midlertidig på asylmottak i kommunen. Kommunen kan kreve at personer som omfattes av § 17 annet ledd, betaler for opplæringen.

Måsøy kommune mener at de aktuelle deltagerne må få starte så fort som mulig på opplæringen så vi prøver så langt råd er å kontakte aktuelle deltagere så fort de ankommer kommunen og tilby opplæring. Noen har enda til startet tidligere enn de har kommet inn i Nir sitt system.

Kommunen skal så snart som mulig og innen tre måneder etter at søknad om deltakelse blir fremsatt, sørge for tilbud om ytterligere gratis opplæring i norsk til personer som omfattes av § 17 første ledd innenfor rammen av 2400 timer, dersom vedkommende har behov for det.

Kommunens plikt etter dette leddet gjelder i fem år fra det tidspunktet rett og plikt til deltakelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap inntreffer, jf. § 17 fjerde ledd.

Introduksjonsprogram-

Måsøy kommune tilbyr ikke introduksjonsprogram.

Det kreves mange ressurser å tilby dette og vil etter andre kommuners erfaringer være et mer fordyrende tilbud. Kommunen mottar ikke pr i dag flyktninger.

Introduksjonsprogrammet er også regulert i introduksjonsloven. Programmet er i hovedsak for nyankomne flyktninger som har behov for kvalifisering, og for deres familiegjenforente. Programmet er helårig og på fulltid i opptil to år. De aller fleste som har rett og plikt til å delta i introduksjonsprogrammet, har også rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Hovedelementene i programmet er opplæring i norsk og samfunnskunnskap og andre tiltak som forbereder til videre opplæring eller arbeid.

OPPLÆRING I NORSK OG SAMFUNNSFAG FOR VOKSNE INNVANDRERE.

Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere

Opplæringen reguleres av [*Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere*](#), som er en forskrift til introduksjonsloven.

Opplæring i norsk og samfunnsfag foregår i Måsøy kommune pr. i dag etter denne forskriften i introduksjonsloven.

Vi har kommet fram til en modell som passer best for vår kommune. Der kommunen akkurat klarer å ivareta sin plikt/ansvar mht bla tilbudt timetall mm.

Måsøy kommune tilbyr undervisning 2-3 ganger i uken (hovedsakelig på kveldstid, men også på dagtid); i tillegg til et godkjent veiledningsbasert nettkurs (kombinasjonskurs der det bare er lov å registrere 5 timer pr uke).

Det gis et gjennomsnitt på ca. 10-16 timer pr. uke. Vi er **fleksible** i forhold til deltagerne og tilbyr undervisningen så godt som mulig utfra når det er formålstjenlig og mulig for de fleste å møte jfr arbeid ol.

For de som fikk opphold etter 2013 kreves det i tillegg til "plikt til å delta på opplæringen" minimum 600 timer, avsluttende prøve i norsk og i samfunnskunnskap.

50 timer samfunnskunnskap

50 timer kurs i samfunnskunnskap på et språk deltakeren forstår er en del av den obligatoriske opplæringen for de fleste innvandrere som er omfattet av introduksjonsloven. Personer med rett og plikt ut fra introduksjonsloven får kurset gratis en gang. Personer med plikt (uten rett) kan måtte betale for kurset.

Tidligere ble det tilbudt egne kurs på ulike språk via skjerm. Nå har kompetanse Norge laget et undervisningsopplegg som presenteres på ulike språk (pr. 2017 forelå det og prøven på 29 språk inkludert norsk). I tillegg til dette tar vi i undervisningen opp aktuelle tema innen samfunnsfag i norsktimene. Dette fungerer meget godt.

Jeg og flere andre lærere/ledere ved andre sentre har erfaringer med at det er stor forskjell på når deltagerne når "gode nok norsk og samfunnskunnskaper.

De deltagerne som har høy utdanning (gjerne høyskole og lignende) fra sitt hjemland spør 3 elevene, de klarer å tilegne seg språkkunnskaper som er gode nok for å klare kravene til permanent opphold og statsborgerskap på 600 timer. Mens gjennomsnittet bruker ca 1200-1600 timer på å nå disse kravene.

Fritak

På grunn av de nye reglene for fritak på grunnlag av tilstrekkelige kunnskaper fra 1.1.2016 blir det etter hvert flere som må dokumentere kunnskaper i både norsk og i samfunnskunnskap for å få fritak. Måsøy kommune har nå (2020) også begynt å få slike søknader om fritak.

Deltagerbevis

Ved gjennomført opplæring i norsk og samfunnskunnskap skrives det ut et DELTAGERBEVIS.

Obligatoriske prøver

Kommunene har ansvaret for å gjennomføre prøver i norsk og samfunnskunnskap. Prøvene er obligatoriske for alle som har fått opphold etter 1. september 2013 og som har rett og plikt til opplæring. Prøvene er gratis for denne deltagergruppa.

For deltakere som fikk innvilget oppholdstillatelse før 1. september 2013 er det fortsatt frivillig å gå opp til norskprøve.

I tillegg til prøve i norsk, må det avlegges egen prøve i samfunnskunnskap.

Fra 1. januar 2017 er det et krav for å få norsk statsborgerskap at man har bestått prøve i samfunnskunnskap på norsk og behersker norsk muntlig på minimum A2-nivå. Personer som søker om permanent opphold må bestå prøve i samfunnskunnskap på et språk de forstår og beherske norsk muntlig på minimum A1-nivå.

Deltagelse/gjennomføring av både norskprøver, samfunnsfagprøver og statsborgerprøver har økt de siste årene i Måsøy kommune. Økningen forekommer både blant de som prøvene er obligatoriske for og for andre grupper. Prøvene er digitale og gratis for "RETT/PLIKT" deltagerne.

Flere og flere av våre kandidater tar samfunnsfagprøven på norsk, da kan de senere bruke den som "grunnlag for norsk statsborgerskap".

Våre kandidater i Måsøys kommunes "opplæring i norsk og samfunnsfag for voksne innvandrere" har gode resultater på prøvene.

Litt om økonomi

Kommunens egne tall hentet fra regnskap/budsjett og imdi.no.

Måsøy hadde disse tilskuddene ang tilskudd opplæring i norsk og samfunnsfag for voksne innvandrere de siste 5 år:

2015 849.900 betydelig overskudd
2016 806.200 betydelig overskudd
2017 883.595 skal være et stort overskudd
2018 677.882 ca i 0
2019 185.000 underskudd grunnet lav sats se kommentar under

Kilde : https://www.imdi.no/tall-og-statistikk/steder/F00/tilskudd/tilskudd_totalt/historikk

Grunntilskuddet betales ut en gang pr år og baseres på antall. Dersom det er færre enn 4 mottar kommunen kr. 185 000 (2019 tall) og er de over fire kr. 575 000 (2019 tall). Sammen med oppvekstleder har vi satt i fond penger som ikke har vært brukt opp for å ha når tilskuddet er lav sats (stor forskjell på lav og høy sats) slik det ser ut nå blir det lav sats for vårt vedkommende inneværende år 2019.

Dette kan forandre seg fortløpende, og en en uvisshet en må leve med, og ikke har kontroll på.. Det har vært slik tidligere også og så endres det plutselig.

Kommer en over grensa varer det som oftest minst i tre år (jfr tilskuddsordning over tre år).

I tillegg til grunntilskuddet kommer også persontilskuddet på rett og plikt elevene.

Kommunens regnskap

	R2014	R2015	R2016	R2017	R2018	R2019	Avvik 19
Utgifter	492 159	547 712	791 798	891 834	687 894	780 786	-13 54
Inntekter	-492 159	-986 601	-983 758	-909 860	-687 894	-696 533	97 79
Netto	-	-438 889	-191 960	-18 026	-	84 253	84 25

Av denne oversikten går det ikke klart frem at det er avsatt til fond, men den viser til dels de gode overskuddet de fleste årene og underskuddet i 2019. I regnskapene er det kommet med noen utgifter som ikke tilhører vårt område som ses nærmere på.

Man kan **ønske** at norskopplæringen skulle være selvfinansierende det samme gjelder andre tilbud kommunene tilbyr; opplæring, kultur, men slik er det dessverre ikke. Nasjonale tall fra Beregningsutvalget angir et dekningsbidrag på 71,8 %, men det er store variasjoner mellom kommunene. Det er heller ikke så enkelt at en liten kommune blir dyr og en stor er billig. Jfr overskuddene vi har hatt de siste årene. I Alta er det millionunderskudd. I Oslo er underskuddet 65 millioner i 2019.

Ser en på tabellen er beregningsutvalget **671 035 700** kroner på norskopplæring i 2019. Norsktilskuddet til de 22 kommunene var **455 830 600** kroner. Det gir en underdekning på **215 205 100** kroner. Tallene taler for seg selv, ikke bare vi sliter med underskudd 2019. Vi har vært heldige de andre årene å ha hatt overskudd noe som ikke er det mest vanlige.

7.4 Forholdet mellom beregnede utgifter og norsktilskuddet i 2019

Det faktiske kostnadsbildet for voksenopplæringen er at kommunene totalt sett har utgifter som overstiger finansieringen. I 2019 er totale bruttoinntekter²⁶ i utvalgskommunene 549 006 000 kroner, mens de totale bruttoutgiftene er 763 497 800 kroner. Dette innebærer at inntektene gir en dekning av utgiftene på 71,8 prosent.

Det er vanskelig å skille ut undervisningsutgifter som bare gjelder målgruppen som utløser norsktilskuddet, men dersom man antar at andre deltakere er fullfinansiert, enten via egenbetaling eller gjennom andre tilskudd, kan vi beregne en dekningsgrad for utvalgskommunenes utgifter til målgruppen som utløser norsktilskuddet. Regnestykket blir da totalt utbetalt norsktilskudd dividert med totale utgifter fratrukket andre inntekter. Utvalgskommunene fikk til sammen utbetalt 455 830 600 kroner i norsktilskudd²⁷, mens totale nettoutgifter til undervisning for målgruppen er 671 035 700. Dette gir en dekningsgrad på 67,9 prosent. Det understrekes at 29 prosent av deltakerne i undervisningen er personer som faller utenfor norsktilskuddets målgruppe jf. figur 6.1.

Det er et stort spenn i gjennomsnittsutgift per undervisningstime i de 22

Vi har dessverre pr 2019 færre deltagere på rett og plikt. Det er disse deltagerne som utløser hvilket tilskudd kommunen får.

2020 har vært preget av COVID 19, med bla reiserestriksjoner, dette har nødvendigvis innvirkning på både kontakt mellom mennesker, og nyinnflytting av "Voksne innvandrere, bla familiegjenforening", arbeidsinnvandring, som igjen har/kan ha innvirkning på de som kommer inn i landet bla de med "RETT OG PLIKT". Vi kan enda ikke se omfang og ringvirkninger av dette.

Vi har også tidligere vært under grensa som utløser høy sats.

Men så skjer det igjen brått endringer. Dette er ikke noe kommunen kan forutse på forhånd.

Som nevnt tidligere har ikke kommunen tatt betalt for deltagere som ikke har "rett" til gratis opplæring, de med "plikt" og andre grupper fra EØS/EU... (disse er ikke omfattet av introduksjonsloven). Dette for at vi er svært opptatt av og har vært enige om at det er en forutsetning for god integrering og "BOLYST" at innvandrere lærer seg norsk og samfunnskunnskap. I tillegg har det vært påvist at det blir frafall av deltager som ikke er pliktige å gå på norskkurs, de kan utebli uteblir når de må betale.

Men kanskje vi må komme til det punktet at de må betale. Alta tar for eksempel 70 kr pr. deltagertime.

Det må bemerkes at vi flere år har vært i den heldige situasjonen at vi har hatt ganske gode overskudd, noe som en ser over absolutt ikke er vanlig mht slike områder/opplæring .

Tanker – veien videre

I 2020 vil vi fortsette å jobbe med å gi den enkelte søker kunnskapsbasert service og veiledning, med å holde meg oppdatert på regelverk og endringer bla ny introduksjonslov. Og med å utvikle det som er nevnt tidligere i rapporten.

Det er varslet nye oppgaver i den reviderte loven, bla at den enkelte deltager skal kunne oppnå et vist minimumsnivå i norsk. Dette kan bety både færre og flere timer for den enkelte deltager.

Vi har utviklet tilbudet/opplæringen til et meget godt tilbud, med gode resultater.

En prioritert oppgave nå er å nå enda bedre ut til potensielle brukere av "opplæring i norsk og samfunnsfag for voksne innvandrere" med ulik informasjon om samfunnet og til samarbeidspartnere (kommunens ledelse, NAV..) og ellers kommunens innbyggere med mer informasjon, slik at kunnskap om tilbudet og området på sikt gir større integrering og "BOLYST".

To aktuelle prosjekter kommende høst/vår år er å lage flygeblad/oppslag om ordningen på ulike språk, og å ferdigstille en nettside som er påbegynt.

Ett ledd i dette informasjonsarbeidet er denne årsrapporten

Vi har og planer om å gjenoppta et tidligere svært positivt prosjekt vi har gjennomført, "KOKEBOK" fra ulike land.

Vi har lokalitet ved Havøysund skole. Tidligere hadde vi to undervisningssteder Havøysund og Snefjord. Alt etter antall deltagere i rett/plikt og plikt gruppene.

Leder har de siste årene ikke innehatt kontorplass utenom på kveld nattetid eller hjemmekontor. Eller kunnet disponere undervisningsrommet på aktuelle tidspunkter ved behov , eksamener mm. Dette såg rektor Evy Stabel nødvendigheten av, og vedtok juni 2020 at vi innværende år 20/21 skulle få disponere rommet fullt ut (ha vårt eget klasserom/arbeidsrom) til adm, inntakssamtaler, undervisning og flere andre pålagte oppgaver (se oppgaver i rapporten) . På dagtid og kveldstid.

Den nye lederen laget et nytt vedtak som innebar at vi likevel ikke kunne disponere rommet slik som det er formålstjenlig og slik det var lovet. Dette er en utfordring som vi prøver å løse.

"Opplæring for voksne innvandrere" i Måsøy har 1 ansatt i 100 % stilling.

Pr. 2019/2020 – fordeler stillingen seg slik 67,5% undervisning 20% administrasjon og 12,5% annet.

Som det går frem av rapporten er dette knappe ressurser når en ser alt som skal ivaretas.

I tillegg har vi vært SVÆRT NØYSOMME og kjøpt inn bare et minimum av materiell og læremidler.

Inntil prosjektet "BOLYST" ble gjennomført i Måsøy kommune ble nesten alt undervisningsmateriell ut fra hva hver enkelt trengte laget av undertegnede. I og med tilføringene til Måsøy kommune fikk vi etter søknad endelig midler til å kjøpe lærebøker/læremidler for.

Vi eier for eksempel enda ikke hverken kopimaskin/skriver eller datamaskiner til deltagerne. Dette har vi vært forespeilt fra oppvekstledere tidligere flere ganger.

Det har også vært et sterkt ønske fra deltagerne å kunne gå ut å spise sammen på kommunens bekostning for eksempel som en avslutning på året. Dette er et av tiltakene de selv skisserer skaper integrering og "BOLYST". Men vi har da fått til svar at dette må vente senest i sommer.

2020/2021

Måsøy kommune ved leder for opplæring i norsk og samfunnsfag for voksne innvandrere ser frem til spennende oppgaver innenfor ansvar for området og opplæringen.

Antall henvendelser av ulik grad viser at det fortsatt er et behov.

Vi har dessverre pr 2019 færre deltagere på rett og plikt. Det er disse deltagerne som utløser hvilket tilskudd kommunen får.

2020 har vært preget av COVID 19, med bla reiserestriksjoner, dette har nødvendigvis innvirkning på både kontakt mellom mennesker, og nyinnflytting av "Voksne innvandrere, bla familiegjenforening", arbeidsinnvandring, som igjen har/kan ha innvirkning på de som kommer inn i landet bla de med "RETT OG PLIKT". Vi kan enda ikke se omfang og ringvirkninger av dette.

Vi har også tidligere vært under grensa som utløser høy sats.

Men så skjer det igjen brått endringer. Dette er ikke noe kommunen kan forutse på forhånd.

Som nevnt tidligere har ikke kommunen tatt betalt for deltagere som ikke har "rett" til gratis opplæring, de med "plikt" og andre grupper fra EØS/EU... (disse er ikke omfattet av introduksjonsloven). Dette for at vi er svært opptatt av og har vært enige om at det er en forutsetning for god integrering og "BOLYST" at innvandrere lærer seg norsk og samfunnskunnskap. I tillegg har det vært påvist at det blir frafall av deltager som ikke er pliktige å gå på norskurs, de kan utebli utebli når de må betale.

Men kanskje vi må komme til det punktet at de må betale. Alta tar for eksempel 70 kr pr. deltagertime.

Det må bemerkes at vi flere år har vært i den heldige situasjonen at vi har hatt ganske gode overskudd, noe som absolutt ikke er vanlig mht slike områder/opplæring (se økonomi).

Det har vært et sykefravær på 0,0 de fleste årene. Har lærer/administrator vært borte har timene blitt gjennomført til annet aktuelt tidspunkt. Slik at elevene aldri har mistet sin undervisningstid pr. kvartal.

Se ellers andre steder i rapporten.

Utarbeidet 2019/ 2020

Eldbjørg Bjørneklett

INTEGRERING OG "BOLYST"

Som nevnt tidligere er det et mål å skape integrering og "BOLYST", både lokalt i Måsøy kommune og og sentralt. Vi følger så godt vi kan regjeringens mål for integrering. Og vi arbeider aktivt med dette gjennom informasjon og i praksis (se andre steder i rapporten)

Regjeringens mål for integrering

Artikkel | Sist oppdatert: 28.06.2017 | [Kunnskapsdepartementet](#)

Her kan du se brosjyren "Regjeringens mål for integrering" som gir informasjon og statistikk om innvandrere i arbeid og utdanning, om deres levekår og deltakelse i samfunnet.

Brosjyren viser forskjeller og likheter mellom innvandrere som gruppe, norskfødte med innvandrereforeldre, og resten av befolkningen. Den er til hjelp for at sektormyndigheter skal kunne rette opp uønskede skjevheter.

Brosjyren viser blant annet at de fleste innvandrere er i jobb og at lengre botid i Norge fører som regel til et høyere sysselsettingsnivå. Det er likevel store forskjeller både mellom kvinner og menn, og ut fra hvilken region innvandrere kommer fra.

[Her kan du se brosjyren](#)

Mål for integrering

Alle departementene har et selvstendig ansvar for å gi innvandrere like muligheter, rettigheter og plikter på sine områder, og til å bidra til at målene i integreringspolitikken blir nådd. *Mål for integrering* er en statistikkoversikt som publiseres årlig i statsbudsjettet. Den synliggjør forskjeller og likheter mellom innvandrere som gruppe og resten av befolkningen på noen viktige samfunnsområder. Statistikken brukes som grunnlag for at ulike departement og offentlige etater utvikler målrettet politikk og tiltak som gir innvandrere og deres barn like muligheter, rettigheter og plikter.

Regjeringens integreringspolitikk

Regjeringen arbeider bredt for at innvandrere skal få bruke ressursene sine og bidra til fellesskapet. Stortingsmeldingene om livslang læring og utenforskap, om likestilling, og om familiepolitikken, vil møte flere av de utfordringene innvandrere og deres barn står overfor på arbeidsmarkedet. Gratis kjernetid i barnehagen for familier med lavinntekt og forbedringer i introduksjonsloven styrker barnas skolegang og voksnes kvalifikasjonsmuligheter. Strategien mot barnefattigdom og tilskudd til frivillige organisasjoner bidrar til at innvandrere og barna deres får muligheter til deltakelse i samfunnslivet og med det økt tilhørighet til det norske samfunnet.

Mer om **Mål for integrering** finnes som [vedlegg til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets budsjettproposisjon for 2015](#)

Rammebetingelser for tilbudene i ”opplæring for voksne innvandrere”

Introduksjonsloven

Denne er under revidering. Det kommer NY INTRODUKSJONSLOV nå i høst (nov 2020).

Regelverket for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere er fastsatt i introduksjonsloven med forskrifter. Læreplan i norsk og samfunnskunnskap er en forskrift til loven. Regelverket er komplekst og under stadig endring. Det bestemmer blant annet: Rett og/eller plikt til opplæring ut fra ulike typer oppholdstillatelser, antall obligatoriske timer og behovsprøvede timer, tidsfrister for gratis norsk, ulike regler for ulike aldersgrupper, regler for hvem som har obligatoriske prøver og for fritak fra plikt til opplæring og prøver.

Opplæringen må ses i sammenheng med krav til norsk og samfunnskunnskap for permanent opphold og statsborgerskap i hhv. utlendingsloven og statsborgerloven med forskrifter.

Det er altså **Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere** som er lovgrunnlaget for norskopplæring for innvandrere.

I Introduksjonsloven står det følgende i §1 om formål:

Formålet med denne loven er å styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnslivet, og deres økonomiske selvstendighet. Loven skal videre legge til rette for at asylsøkere raskt får kjennskap til norsk språk, kultur og samfunnsliv.

Dette er et felt som har sin egenart, sitt lovgrunnlag, og med klare forskjeller fra «vanlig» skole. Det er derfor også viktig med en egen ledelse med bakgrunn i dette (se også ellers i rapporten ang administrative oppgaver som utføres).

Når det gjelder kommunens ansvar for norskopplæring, står det i §18:

§ 18. Kommunens ansvar for opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Kommunen skal så snart som mulig og innen tre måneder etter folkeregistrering i kommunen eller at krav om deltakelse blir framsatt, sørge for tilbud om opplæring i norsk og samfunnskunnskap i henhold til § 17 for personer som er bosatt i kommunen eller bor midlertidig på asylmottak i kommunen (Måsøy tilbyr ikke /har ikke tilbudt asylmottak). Kommunen kan kreve at personer som omfattes av § 17 annet ledd, betaler for opplæringen.

Kommunen skal så snart som mulig og innen tre måneder etter at søknad om deltakelse blir fremsatt, sørge for tilbud om ytterligere gratis opplæring i norsk til personer som omfattes av § 17 første ledd innenfor rammen av 2400 timer, dersom vedkommende har behov for det. Kommunen kan kreve at vedkommende gjennomfører tester for å fastslå om det er behov for slik opplæring. Kommunens plikt etter dette leddet gjelder i fem år fra det tidspunktet rett og plikt til deltakelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap inntreffer, jf. § 17 fjerde ledd.

Opplæringen gis av kommunen.

Nå blir Introduksjonsloven endret med virkning fra 1.1.21

Det er varslet nye oppgaver, og kravet om å ha gjennomført et visst antall timer opplæring i norsk og samfunnskunnskap erstattes med et krav om at den enkelte skal oppnå et minimumsnivå i norsk. Dette kan bety både færre og flere timer for den enkelte deltaker.

Det foreslås å innføre et krav om at kommunens opplæring og tjenester skal være forsvarlige, så for man se hva som legges i dette. Lite sannsynlig at det betyr at tilbudet skal/kan/bør **reduseres**.

Måsøy "opplæringsenter" for voksne innvandrere i norsk og samfunnsfag.

Havøysund skole, Snefjord og på øyene i kommunen.

Dessuten veiledningsbasert nettkurs

Telefon:

+47 94890738

Eldbjørg Bjørneklett
leder

Ansvarlig/adm "opplæring i norsk og samfunnsfag for voksne innvandrere" i Måsøy kommune

Email:

elb@masoy.kommune.no

VÅRT SENTERS ADMINISTRASJON/KONTOR

Hva skjer når man besøker/ringer "opplæring for voksne innvandrere i Måsøy kommune ved undertegnede?"

Jeg avklarer personens formål med besøket, som kan være generell informasjon, dokumentasjon av timer, levering av fritakssøknad eller andre søknader, rådgivning, norskkurs, 50 timer samfunnskunnskapskurs eller annet (se også foran i rapporten).

Alle får informasjon ang rettigheter, plikter, "hvordan gå frem", hvor når kurs med mer. De som ikke er vår målgruppe får veiledning hvor de ellers kan henvende seg lokalt eller nasjonalt.

Veiledning Andre personlige anliggender som lege, tannlege mfl

Mange flere tar altså kontakt enn de som er aktuelle kandidater til opplæring i norsk og samfunnsfag.

"Høyt under taket" for å få veiledning. Dette skjer hos oss gjennom hele året.